

HAWEENKA!

- NAISET SOMALIAN SODASSA JA RAUHASSA

Emilia Fagerlund (toim.)

WILPF, Suomen osasto

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) on kansainvälinen naisten rauhanjärjestö, joka toimii aseettoman ja väkivallattoman maailman puolesta. Järjestö perustettiin ensimmäisen maailmansodan aikana vuonna 1915. Osastoja järjestöllä on tällä hetkellä kaikissa maanosissa, yhteensä 38 maassa. Suomen osasto perustettiin vuonna 1926.

www.wilpf.fi

www.wilpfinternational.org

African Care ry

African Care ry on vuonna 2001 perustettu suomalainen kansalaisjärjestö, joka pyrkii vahvistamaan naisten asemaa ja toimintamahdollisuuksia sekä Suomessa että kehitysmaissa. Järjestö keskittyy erityisesti sosiaali- ja terveysalan, maahanmuuttajien kotoutumisen sekä etnisen yhdenvertaisuuden hankkeisiin.

www.africancare.fi

Shiffa ry

Shiffa ry on koulutettujen maahanmuuttajanaisten vuonna 2005 perustama järjestö, joka toteuttaa hanketyötä Somaliassa liittyen naisten media-koulutukseen ja yhteisöteatteriin. Lisäksi järjestö toteuttaa globaalikasvatukseen suunnattua Pata, sandaali ja virkattu teltta -hanketta Suomessa.

www.shiffaorg.net

Julkaisija: WILPF, Suomen osasto

Teksti: Emilia Fagerlund

Taitto: Pamela Arslan

Paino: Tyylipaino Oy, 2012

Käännökset: Olli Silvennoinen ja Kasper Salonen (englanti), Tulkkaus- ja käännöskeskus

Professional ry (somali)

Kuvat: Shiffa ry, etukannen kuva African Care ry

© WILPF, Suomen osasto

*Etukansi: Perinteinen somalialainen hennatatuointi.
Takakansi: Shiffa ry:n Hadya –yhteisöteatterin ensimmäinen koulutusjakso kesä-heinäkuussa 2012 on onnistuneesti päättynyt.*

SISÄLLYS

English Summary	4
Xoogaa af Soomaali ku kooban	5
Johdanto	6
Naiset ja Somalian sota	7
Somalian naiset rauhaa rakentamassa diasporassa	9
YK:n päätöslauselma 1325: ”Naiset, rauha ja turvallisuus”	11
OSA 1: Tyttöjen ja naisten suojelu ja ihmisoikeudet	13
OSA 2: Sukupuolitettu väkivalta ja sen ennaltaehkäisy	16
OSA 3: Tyttöjen ja naisten osallistuminen	19
Naisilla on merkitystä!	22
Lähteet	24
Lisätietoa	26

HAWEENKA!

Women in Somalia's war and peace

ENGLISH SUMMARY

Haweenka! concentrates on the experiences and thoughts of Somali women regarding the armed conflict in their home country and the attempts to resolve it. The framework for their views is UN Security Council resolution 1325, "Women, Peace and Security". As its name suggests, the resolution focuses on the status and rights of women in conflicts and on the promotion of peace and security. In this publication, women's experiences are divided into three thematic areas, following the resolution: the particular needs, protection and rights of women and girls; gender-based violence and its prevention; and the participation of women and girls in society. In addition, the publication presents women's perspectives on Somalia's conflict and diaspora, and provides basic information on resolution 1325. The experiences have been collected by interviewing 26 women living in Somalia, aged approximately 30–45 years.

These women's stories describe what everyday life is like in the middle of armed conflict. A recurring theme is how all-encompassing conflict is. Conflict does not mean only armed battles and suicide attacks. It also means that violence becomes part of normal life, human rights are restricted, conservative ideologies gain ground and gender roles change. The women describe their experiences of displacement, insecurity, sexual abuse and participation in war. Another aspect that is emphasised in their stories is the women's agency as mediators between different clans and their conflicting interests, their work to support their families and communities as well as their actions to promote peace and security.

The variety in the status and roles that women have serves in part to break down stereotypes of women as mere victims or as delicate harbingers of peace. It is important to understand how women and girls experience conflicts and their side effects, so as to understand what actually transpires in dire circumstances. Recognising the dynamics and mechanisms involved is vital to preventing and resolving conflicts. Peace cannot be sustainable if the process in which it is built does not take into account the gender perspective as well as the status and particular needs of both sexes.

HAWEENKA!

Women ku nool Dagaalka iyo nabada Soomaaliya

XOOGAA AF SOOMAALI KU KOOBAN

Haweenka! Daabacani wuxuu ku saabsanyahay aragtida dumarka soomaalida ee wadankoodu dagaal ka socdo iyo isku dayga xalinta dagaaladaas. Qoraalkan ku saabsan haweenka waxa uu ku jihaysanyahay go'aankudhawaaqa (resolution) 1325 ee guurtida magangeliyada ee qaramada midowbay (UN) "Haweenka, nabada iyo magangeliyadda". Sida lagu magacaabayba go'aankudhawaaqaas waxa uu xoojinayaa, kaalinta haweenka iyo xaqqa dumarka marka uu dagaal socdo. Sidoo kale waxa uu ilaalinayaa nabadda iyo magangeliyada haweenka. Dhibaatooyinka ay dumarkani la soo darsen go'aankudhawaaqu waxa uu u qaybinayaa sadex meelood: Hablaha iyo dumarku waxyaabaha ay khusuusan ahaan u baahan yihiin, sida dhinaca magangeliyada iyo xaq; Marka haweenka dumar ahaan loo xumeeyo iyo sidii looga hortegi lahaa; Wax qabadka, firfircoonida dumarka iyo hablaha oo la xoojiyo. Sidoo kale waxa qoraalkan lagu soo qaadnayaa aragtida dumarka ku dhex nool dagaalada soomaliya iyo kuwa qurbajooga ah ba. Waxa sidoo kale la sharxayaa go'aankudhawaaqa 1325. Qoraalkani waxa uu ku salaysan yahay waraysi lala yeeshay 26 gabdhood oo ku nool soomaaliya da'dooduna u dhaxayso 30-45 jir.

Waraysigan waxa uu ina tusayaa nolasha dumarka soomaalidu ku nool yihiin dagaalada dhexdooda. Hadaladooda waxa ka muuqata dhibaataada wayn ee dagaalkaasi leeyahay. Dagaalada lama odhan karo waa laba ciidan oo dhexdooda is dilaya, ee waxa dhacda in dhibaatooyinka iyo dirirka dadka shacabka ah uu sii batay, xuquuqdii biniaadanka hoos ay u dhacday, dumarka oo la yaso iyo fikradaha noocaas ah oo kor u soo kaca. Dumarkan waxaad hadalkooda ka dareemaysaa dhibaataada qoxoontinimaddu leedahay, nabadgeliyo darro, dumarka oo la xoogo oo laguna khasbo in ay dagaalada ka qayb qaataan. Qoraalkani waxa uu muujinayaa sida ay dumarku uga qayb qaataan heshiisiinta qabiilada isdirirsan, sida ay uga qayb qaataan shaqada guriga iyo qoyska iyo sidii ay u hirgalin lahaayeen nabada iyo nabadgeliyada.

Qoraalkani waxa uu muujinayaa in aan dumarka loo fahmin in ay yihiin maati ama dad ku dhibaataysan dagaalada oo keliya. In ay yihiin dad iska jilicsan oo nabad doon ah. Waxa aad u mihiim ah in la fahmo dagaaladaasi dhibaatooyinka ay hablaha iyo dumarka u gaysanayaan, si loo dareemo dhibta jirta oo wax loogu qabta. Quwadaha iyo awoodaha is dirirsan iyo sababta loo dagaalamayo waa in la fahmo, si loo kala dejiyo loogana hortago wax yeelaynta ay dumarka iyo hablaha u keenayaan. Nabadi maha mid cimri dheer hadii aan loo dhamayn ama aan la gu dhisin fikradaha iyo baahida loo siman yahay raga iyo dumarkaba.

Johdanto

Tämä julkaisu keskittyy somalialaisten naisten kokemuksiin ja ajatuksiin heidän kotimaansa aseellisesta konfliktista ja sen ratkaisuyrityksistä. Naisten kokemuksiin viitoittaa tietä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus”. Nimensä mukaan päätöslauselma keskittyy naisten asemaan ja oikeuksiin konflikteissa sekä rauhan ja turvallisuuden edistämässä. Naisten kokemukset on tässä julkaisussa jaettu päätöslauselmaa mukaillen kolmeen temaattiseen osa-alueeseen: tyttöjen ja naisten erityistarpeisiin, suojeluun ja oikeuksiin; sukupuolitettuun väkivaltaan ja sen ehkäisyyn; sekä tyttöjen ja naisten osallistumiseen. Lisäksi julkaisussa esitellään päätöslauselma 1325:tä sekä naisnäkökulmia Somalian konfliktiin ja diasporan rauhantyöhön.

Somaliassa toimivan naisjärjestön Banadir Women Development Organisation:in (BWDO) työntekijä haastatteli 26 noin 30–45-vuotiasta naista julkaisua varten. Naisista kahdeksan asui haastatteluhetkellä pääkaupunki Mogadishussa tai sen lähetyvillä ja kolme Hargeisassa¹. Haastatelluista 15 asui Somalian koilliskulmassa sijaitsevan Puntmaan² pakolaisleireillä. Haastatelluista kaikki paitsi yksi olivat maansisäisiä pakolaisia.

Naisten kertomuksissa toistuu konfliktin kokonaisvaltaisuus. Konflikti ei tarkoita ainoastaan aseellisia taisteluja ja itsemurhaiskuja, vaan myös väkivallan arkipäiväistymistä, ihmisoikeuksien kaventumista, konservatiivisen ideologian esiinmarssia ja sukupuoliroolien muutosta. Naiset toimivat niin sovittelijoina ja elättäjinä kuin sotatoimien tukijoinakin. Naiset ovat tarttuneet paikallisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksiin, vaikka heidän oikeuksiaan on konfliktin aikana poljettu. Naiset eivät ole pelkkiä sodan uhreja, vaan heidän asemansa ja roolinsa ovat moninaiset ja heijastelevat konfliktin sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia ulottuvuuksia.

1 Hargeisa on yksipuolisesti itsenäiseksi vuonna 1991 julistautuneen Somalimaan pääkaupunki.

2 Puntmaa julistautui yksipuolisesti itsenäiseksi vuonna 1998.

Naiset ja Somalian sota

Somalian jo yli 20 vuotta kestänyt aseellinen konflikti on monin tavoin asettanut naiset haavoittuvaiseen asemaan. Haavoittuvaisuudesta huolimatta naiset ovat työskennelleet oman yhteiskunnallisen osallistumisoikeutensa puolesta konfliktin eri vaiheiden läpi.

Ennen vuonna 1991 syttynyttä konfliktia naiset osallistuivat aktiivisesti yhteiskuntaelämään. Vuonna 1969 valtaan noussut presidentti Siad Barre julisti Somalian sosialistiseksi valtioksi, jonka periaatteisiin kuului naisten poliittinen osallistuminen. Barre alkoi kuitenkin hallita maata diktaattorin elkein. Sotilaallisesti järjestäytyneet klaaniryhmittymät saivat tarpeekseen ja suistivat Barren vallasta vuonna 1991. Vallankaappauksesta alkoi sekasorto, jossa eri ryhmittymät ovat taistelleet vallasta keskushallitusta vastaan.

Ensimmäisestä Somalian konfliktin ratkaisuyrityksestä vuosina 1992-1995 oli vastuussa Yhdysvallat. Sen tukemaa YK:n rauhanturvaoperaatiota Somaliassa on kutsuttu epäonnistuneimmaksi rauhanturvaoperaatioksi ikinä. Monet rauhanturvaajat saivat surmansa operaatiossa. Useita lisäksi syytettiin siviileihin kohdistuneesta väkivallasta. Osa rauhanturvaajista syyllistyi törkeään paikallisten naisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön, josta heitä ei ole koskaan asetettu vastuuseen.

Vuonna 2004 perustettiin Somalian väliaikainen keskushallitus (Transitional Federal Government). Se on kansainvälistä tunnustusta nauttiva väliaikaishallitus, joka on kuitenkin äärimmäisen heikko. Sitä vastaan ovat käyneet sissisotaa useat eri ryhmittymät. Myös Somalian naapurimaat Etiopia ja Eritrea ovat sotkeutuneet konfliktiin. YK antoi vuonna 2007 Afrikan Unionille tehtäväksi Somalian rauhanturvaamisen, keskushallituksen puolustamisen sekä humanitäärisen avun turvaamisen. Useiden arvioiden mukaan on hyvin todennäköistä, että keskushallitus olisi kaatunut ilman rauhanturva-apua.

Yksi vahvimista ja tunnetuimmista hallituksen vastaisista sotilaallisista ryhmittymistä on ollut Islamististen tuomioistuinten neuvosto (Union of Islamic Courts), joka ilmoitti valloittaneensa pääkaupungin Mogadishun vuonna 2006. Neuvostosta irtautunut ääriryhmä Al-Shabaab pitää tälläkin hetkellä hallussaan huomattavaa osaa eteläisestä Somaliasta, vaikka se on vuosien 2011 ja 2012 aikana menettänyt alueellista hallintaansa. Näiden islamistikapinallisten vanhoillinen ideologia on polkenut naisten oikeuksia. Kapinalliset ovat rangaisseet ”väärin” käyttäytyneitä naisia telottamisella ja ruoskimisella.

Somalian konfliktin ratkaisemiseksi on järjestetty lukuisia rauhanprosesseja. Naisten osallisuus näissä prosesseissa tunnustettiin ensimmäistä kertaa Etiopiassa vuonna 1998. Kun neuvotteluihin osallistuneiden viiden suurimman klaanin edustajat olivat lähes kaikki miehiä, päättivät naisaktivistit vastata perustamalla ”kuudennen klaanin”, johon kuului naisia eri klaaneista. Kuudennen klaanin yhteiset ponnistelut naisten osallistumisoikeuden eteen kantoivat hedelmää; rauhan- ja valtionrakentamistyössä otettiin käyttöön naiskiintiöt. Lisäksi yksi vuoden 2004 rauhansopimuksen allekirjoittajista oli nainen.

Poliitikkojen lupaamat naiskiintiöt ovat kuitenkin jääneet vajaiksi eivätkä ne täytä kansainvälistä suositusta, jonka mukaan naisten osuus tulisi olla 30 %. Vuonna 2004 voimaantulleessa liittovaltiosopimuksessa Somalian eduskunnan naiskiintiöksi asetettiin alhainen 12 %. Tällä hetkellä vain 7 % Somalian kansanedustajista on naisia. Uudet eduskuntavaalit pidetään elokuussa 2012 ja tarkoituksena on nostaa kiintiö kansainvälisen suosituksen mukaisesti 30 %:iin.

Kaikista eniten vuosikausia kestäneestä konfliktista ovat kärsineet tavalliset ihmiset. Somaliassa asuu arviolta noin 9,4 miljoonaa ihmistä. Kansainvälisen siirtolaisjärjestön IOM:n mukaan kolmasosa väestöstä, yli kolme miljoona somalialaista, on paennut kotiseudultaan³. Jatkuvan sotatilan vuoksi Somaliasta on tullut yksi maailman köyhimmistä maista. Suuri osa somalialaista elää alle dollarilla päivässä ja odotettu elinikä on keskimäärin 50 vuotta. Naiset saavat keskimäärin kuusi lasta. Vain harvat tytöt ja naiset pääsevät kouluun; tytöistä n. 15 % käy koulussa ja vain 27 % naisista on luku- ja kirjoitustaidollisia. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta on yleistä.⁴

Shiffa ry:n Terveyttä ja hyvinvointia – somalin-kielisen terveystiedotus-ohjelmasarjan kurssilaisia ideoimassa pilottijakson käsikirjoitusta.

3 Lukuun eivät sisälly henkilöt, jotka ovat saaneet toisen maan kansalaisuuden tai näiden jälkeläiset (IOM 2012).

4 UN-INSTRAW 2008a, 1-2

Somalian naiset rauhaa rakentamassa diasporassa

Huomattava osa somalialaisista asuu kotimaansa ulkopuolella. Ulkosomalialaisten yhteisöä kutsutaan Somalian diasporaksi. Diasporassa asuvat somalialaiset ovat olleet avainasemassa kotimaansa taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä rahalahetyksien, humanitaarisen avun, liike-elämän ja kehitysyhteistyön osalta. He ovat hyödyntäneet ulkomailla hankkimiaan tietoja, taitoja ja verkostoja kotimaansa hyväksi.

Diasporalla ja sen naisilla on ollut iso rooli rauhantyössä. Italiassa asuvat somalialaiset naiset ryhtyivät YK:n tukemina levittämään tietoa päätöslauselma 1325:sta Somaliassa ja ajamaan kansallisen toimintaohjelman toteuttamista. Yksi suurimmista Somaliassa toimivista naisten kehitysjärjestöistä, Women's Development Organisation IIDA, perustettiin diasporan naisten toimesta. Diasporassa ja Somaliassa asuvien naisten verkosto Somali Women Agenda työskentelee aktiivisesti naisten yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi kansainvälisesti ja paikallisesti. Osa jopa 200 000 naista yhdistävän verkoston jäsenistä toimii poliittisissa tehtävissä Somalian paikallis- ja keskushallinnossa ja työskentelee kansainvälisen suosituksen mukaisen naiskiintiön toteuttamiseksi Somalian eduskuntaan.⁵

Suomessa asuu noin 14 000 somalinkieltä äidinkielenään puhuvaa henkilöä⁶. Suomen somalialaisten diasporalla on useita yhteyksiä kotimaahansa. He tekevät kehitysyhteistyötä Somaliassa, osallistuvat Somalian politiikkaan ja tukevat kotimaansa liike-elämää.

Suomessa asuvat somalialaiset naiset ovat olleet aktiivisia erityisesti kehitysyhteistyön saralla. Suomessa toimiva sosiaali- ja terveystieteiden koulutettujen afrikkalaisten naisten järjestö African Care ry tukee kehitysyhteistyöllään Somalian naisia. Hankkeilla tuetaan naisten pienyritystoimintaa, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä, pyritään vähentämään lapsi- ja äitiyskuolleisuutta sekä estämään HI-viruksen leviämistä. Koulutettujen somalialaisnaisten Suomessa toimiva järjestö Shiffa ry puolestaan keskittyy kehitysyhteistyössään erityisesti naisten mediakoulutukseen ja yhteisöteatteriin Somaliassa. Mediakoulutushankkeessa on koulutettu jo noin 200 naista, joista monet ovat työllistyneet media-alalle tai lähteneet opiskelemaan. Naiset ovat perustaneet Somalian ensimmäisen naisten toimittaman lehden Aman Magazine:n sekä tekevät radio- ja video-ohjelmia. Shiffa ry:n tukema naisten johtama FM radioasema avataan Mogadishussa elokuussa 2012. Myös monet muut Suomessa toimivat somalialaisten perustamat järjestöt tekevät kehitysyhteistyötä Somaliassa.

⁵ Somali Women Agenda 2007, 1

⁶ Sisäasiainministeriö 2011, 5

Suomen somalialaiset ovat ottaneet aktiivisesti osaa myös kotimaansa politiikkaan. Uusin poliittikotulokas on suomalainen, Mogadishusta kotoisin oleva nainen Amal Abdi Ibrahim. Ibrahim innostui lähtemään mukaan Somalian presidenttikilpaan vuonna 2012 kimmokkeenaan halu tukea Somalian naisia ja lapsia. Presidentinvaalit on tarkoitus pitää elokuun lopussa 2012 joten tämän julkaisun kirjoittamisen aikaan vaalitulokset eivät vielä olleet tiedossa.

Shiffa ry:n Nasib -naisten mediakoulutus-hankkeeseen osallistujat tallensivat yhteisöteatterikurssilaisten ensimmäisen näytelmän.

”Naiset, rauha ja turvallisuus”:

YK:n päätöslauselma I 325

YK:n päätöslauselmat (resoluutiot) ovat kansainvälisen yhteisön työkaluja, joilla edistetään kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Päätöslauselmat ovat suosituksia, joilla pyritään vaikuttamaan tiettyyn asiointilaan tai lainsäädäntöön.

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi 31.10.2000 yksimielisesti päätöslauselman 1325, joka on tullut tunnetuksi nimellä ”Naiset, rauha ja turvallisuus”. Päätöslauselma keskittyy naisten asemaan konflikteissa sekä rauhan ja turvallisuuden edistämisessä. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun YK:n turvallisuusneuvosto käsitteli naisten kokemuksia konflikteissa, naisten tekemää rauhantyötä sekä sukupuolinäkökulmaa turvallisuuden ja rauhan viitekehyksessä. Käänteentekevää päätöslauselmassa on myös se, että se ei näe naisia pelkkinä uhreina, vaan aktiivisina toimijoina.

Päätöslauselmassa huomautetaan, että naisilla on tärkeä rooli konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisussa sekä konfliktien jälkeisessä rauhan- ja jälleenrakennustyössä. Siinä myös todetaan, että naiset kokevat konfliktit eri tavalla kuin miehet. Erityistä huolta päätöslauselma esittää konfliktien yhteydessä usein tapahtuvasta tyttöihin ja naisiin kohdistuvasta seksuaalisesta ja sukupuolisidonnaisesta väkivallasta.

Päätöslauselma 1325:n voi katsoa koostuvan kolmesta osasta. Yksi osa käsittelee tyttöjen ja naisten suojelua ja heidän ihmisoikeuksiensa turvaamista konflikteissa. Sen mukaan sukupuolinäkökulma, eli ymmärrys siitä, miten aseelliset konfliktit vaikuttavat miehiin ja naisiin, on valtavirtaistettava rauhanturvatoimintaan. Lisäksi naisten ja tyttöjen erityistarpeet on otettava huomioon konfliktin kaikissa vaiheissa. Toinen osa keskittyy tyttöihin ja naisiin kohdistuvan sukupuolisidonnaisen ja erityisesti seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Lopuksi päätöslauselma peräänkuuluttaa naisten oikeutta osallistua tasavertaisesti rauhanneuvotteluihin ja jälleenrakennukseen. Vaateeseen liittyy naisten osallistumismahdollisuuksien lisääminen päätöksenteon kaikilla tasoilla, myös YK:n sisällä.

Turvallisuusneuvosto kehotti jäsenmaitaan laatimaan kansalliset toimintaohjelmat (National Action Plans) tai muut vastaavat viitekehykset päätöslauselman toteuttamiseksi. Tähän mennessä 37 maata on noudattanut tätä kehotusta. Näistä EU-maita on 13.⁷ Iso-Britannia, Ruotsi ja Tanska olivat ensimmäiset maat, jotka julkaisivat omat toimintaohjelmansa. Suomi julkaisi oman ensimmäisen toimintaohjelmansa syksyllä 2008 ja uuden päivitetyn version kesäkuussa 2012. Somaliassa ei ole toimintaohjelmaa, sillä maalla ei ole tarvittavia rakenteita tai tahoja sen toteuttamiseksi.

7 Peace Women 2012

Turvallisuusneuvoston tilannekatsauksessa vuonna 2008 todetaan, että päätöslauselman toimeenpanossa on edistytty maailmanlaajuisesti, mutta ei riittävästi, sillä naiset ovat edelleen aliedustettuina kaikissa konfliktinratkaisun ja rauhanprosessien vaiheissa. Katsaus myös esittää huolensa naisiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan lisääntymisestä systemaattisena sodankäynnin välineenä.

*Shiffa ry:n Internetradio-
kurssin nauhoitukset
studiolla vuonna 2012.*

OSA I: Tyttöjen ja naisten suojelu ja ihmisoikeudet

”Ymmärrys aseellisten konfliktien vaikutuksista naisiin ja tyttöihin ja tehokkaat institutionaaliset järjestelyt heidän suojelemisensa ja täyden rauhanprosessiin osallistumisen takaamiseksi voivat merkittävällä tavalla osaltaan ylläpitää ja edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta.”
(YK:n päätöslauselma 1325)

PÄÄTÖSLAUSELMA 1325 tunnistaa, että konfliktit vaikuttavat naisiin ja miehiin eri tavalla. Tytöt ja naiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa aseellisissa konflikteissa. Päätöslauselman mukaan on selvitettävä millaisia vaikutuksia aseellisilla konflikteilla on naisten ja tyttöjen elämään. Naisten ja tyttöjen erityistarpeiden huomioon ottaminen on oltava osa kaikkea konfliktinratkaisu-, jälleenrakennus- ja rauhantyötä. Jopa taistelujen keskellä konfliktin osapuolten tulisi ottaa huomioon ja toimeenpanna kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön määräykset, jotka koskevat tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia. Sukupuolinäkökulma, eli ymmärrys siitä, miten aseelliset konfliktit vaikuttavat miehiin ja naisiin, tulisi sisällyttää rauhanturvaoperaatioihin ja kaikkiin turvallisuusneuvoston käynnistämiin tehtäviin.

Somalian vuosikausia kestänyt konflikti on vaikuttanut maan siviiliväestöön monin eri tavoin. Jatkuvat taistelut ja islamistikapinallisten pakkovalta ovat ajaneet pakosalle yksittäisiä miehiä, naisia ja lapsia sekä kokonaisia perheitä. Moni on paennut ulkomaille, erityisesti lähialueille ja Somalian naapurimaihin kuten Keniaan, Jemeniin ja Etiopiaan. Lisäksi Somaliassa on suuri määrä maansisäisiä pakolaisia.

Alueellisesti valtaan nousseet kapinallisryhmät ovat käyttäneet siviilien haavoittuvaisuutta hyväkseen ja takavarikoineet näiltä omaisuutta elättääkseen omia joukkojaan ja kylvääkseen pelkoa paikallisten asukkaiden keskuuteen. Ryhmät ovat uhanneet väkivallalla niitä, jotka ovat kieltäytyneet yhteistyöstä. Haastatellut naiset kuvailevat, kuinka heidän on pitänyt jättää kotiseutunsa, maatilansa ja elinkeinonsa tappouhkausten vuoksi. Puheenvuoroissa toistuu menetyksen teema; naiset kertovat kuinka heidän perhe-elämänsä ja elinkeinonharjoittamisensa on särkynyt taisteluiden vuoksi.

”Menetin elantoni ja omaisuuteni sekä kaikki tärkeät asiakirjat.” (Sahra)

”Umpimähkäinen kranaatinheitin iski taloomme ja se luhistui. Olimme pelänneet pitkään, että näin kävisi. Jouduimme siis pakosalle omasta kodistamme, minä ja perheeni, jossa olimme eläneet harmoniassa onnellista perhe-elämää. Pakenimme turvallisempaan paikkaan, mutta silti elämä on vaikeaa. Kaikki mitä ansaitsemme menee kädestä suuhun.” (Shugri)

”Meillä oli vanhempieni kanssa iso maatila Shabele -joen varrella. Maatilalla meillä oli moottorikäyttöinen vesipumppu ja sähkögeneraattori. Al-Shabaab tuli valtaan alueellamme ja takavarikoi maatilamme ja kaiken omaisuutemme. He uhkasivat katkaista kaulamme, jos emme tottele, joten jätimme kotimme ja pakenimme.” (Muumino)

Aseellisen konfliktin seurauksena monet yhteiskunnan peruspalvelut ovat lakanneet toimimasta. Koulut ovat joutuneet sulkemaan ovensa. Toisaalta pakolaisuudesta ja elintason romahtamisesta johtuen monilla perheillä ei olisikaan varaa lähettää lapsiaan kouluun. Töitä on vaikea saada. Terveystieteiden saatavuus on vähentynyt huomattavasti, jolloin esimerkiksi synnyttäminen on saattanut osoittautua hengenvaaralliseksi.

”Lapseni ovat kärsineet nälästä ja janosta, koska olen ainut henkilö, joka on voinut pitää heistä huolta. Minulla ei ole varaa maksaa heidän lukukausimaksujaan, joten lapseni eivät ole saaneet koulutusta.” (Muumino)

”Meillä ei ole perusasioita, joita naisilla pitäisi olla, esimerkiksi terveydenhoitoa raskaana oleville naisille. Siitä syystä monet somalialaiset naiset kuolevat synnyttäessään.” (Xamdi)

Shiffa ry:n Terveyttä ja hyvinvointia -ohjelmasarjan pilottijakson kuvaukset käynnissä Hargeisan seudulla heinäkuussa 2012.

Konflikti on muuttanut ihmisten välisiä suhteita. Väkivallan arkipäiväistyminen, miesten ja muiden perheenjäsenten poissaolo ja menehtyminen taisteluissa sekä klaanien väliset ristiriidat ovat muuttaneet naisten asemaa. Selkkaukset eri klaanien välillä luovat eripuraa koteihin ja naiset saattavat joutua tulilinjalle useiden klaanijäsenyyksiensä vuoksi. Naisten kotitöiden ja vastuun määrä kasvaa kun perheet menettävät jäseniään taisteluissa. Orvoiksi jääneet tytöt saatetaan naittaa hyvin nuorina, jotta joku elättäisi heitä. Naisten oikeuksia vähättelevistä perinteistä pidetään kiinni konfliktista johtuvassa anarkiassa. Naiset kokevat itsensä voimattomiksi, kun päätökset heidän puolestaan on jo tehty. Monet, erityisesti kirjoitus- ja lukutaidottomat naiset, eivät tunne tyttöjen, naisten ja lasten ihmisoikeuksia.

”Naiset ovat alempiarvoisia kuin miehet ja joutuvat tekemään kaikki kotityöt. Heitä ei päästetä kouluun tai osallistumaan yhteiskuntaan.” (Shugri)

”Sodassa perheensä menettäneet tytöt menevät naimisiin liian nuorina, koska tarvitsevat elättäjän. Tytöt pakotetaan naisimisiin liian nuorena ja he joutuvat raatamaan kotitöissä.” (Binti)

”Naiset kuuluvat eri klaaneihin miesten kautta. Jos esimerkiksi veljen klaani ja aviomiehen klaani taistelevat keskenään, naiset joutuvat väliin. Kumpi tahansa häviää, nainen on aina uhri ja häviäjän puolella.” (Sahra)

”Koulujen opetussuunnitelmiin pitäisi lisätä opetusta naisten ja tyttöjen oikeuksista.” (Nimco)

OSA 2: Sukupuolitettu väkivalta ja sen ehkäisy

”Vetoaa kaikkiin konfliktien osapuoliin, jotta ne ryhtyisivät erityistoimiin tyttöjen ja naisten suojelemiseksi sukupuoleen liittyvältä väkivallalta, erityisesti raiskauksilta.”
(Päätöslauselma 1325)

PÄÄTÖSLAUSELMA 1325 huomauttaa, että naiset joutuvat usein sukupuolitettun ja seksuaalisen väkivallan kohteeksi aseellisissa konflikteissa. Tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa sukupuolitettua ja seksuaalista väkivaltaa käytetään systemaattisena sodankäynnin välineenä, jonka tarkoituksena on lamauttaa siviiliväestö. Päätöslauselma vetoaa kaikkiin aseellisen konfliktin osapuoliin, jotta ne ryhtyisivät toimiin naisten ja tyttöjen suojelemiseksi sukupuolitetulta ja seksuaaliselta hyväksikäytöltä sekä aseellisten konfliktien yhteydessä tapahtuvalta väkivallalta. Päätöslauselma lisäksi painottaa kaikkien valtioiden vastuuta lopettaa rankaisemattomuus ja asettaa syytteeseen seksuaalisista sekä tyttöihin ja naisiin kohdistuvista rikoksista vastuussa olevat henkilöt.

Yleisin kuoleman ja vammautumisen syy 15–44-vuotiaiden Somaliassa asuvien naisten keskuudessa on väkivalta⁸. Naisten kohtaaman väkivallan muotoja on useita; naiset voivat tulla pahoinpidellyiksi kotona ja omassa yhteisössä, seksuaalisesti hyväksikäytetyiksi ja ympärileikatuiksi. Islamistikapinallisten vallan alla naisiin kohdistui erityistä syrjintää ja väkivaltaa. Naisten liikkumis- ja elinkeinonharjoittamisvapautta rajoitettiin huomattavasti ja heidät määrättiin käyttämään paksua koko vartalon peittävää kaapua. Säännösten rikkomisesta seurasi rangaistus, usein julkinen pahoinpitely.

Aseellisen konfliktin aikana naisten elinpiiriin ja heille perinteisesti kuuluvien tehtävien hoitoon on alkanut liittyä yhä enemmän vaaroja ja väkivallan uhkaa. Vedenhaku tai vessassa käynti voi koitua hengenvaaralliseksi, jos pahansuopa kapinallisryhmä sattuu kohdalle. Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ovat sortuneet myös viranomaistahot. Esimerkiksi pakolaisleireillä tytöt ja naiset kohtaavat jatkuvasti turvattomuutta, väkivaltaa ja raiskauksia. Rauhanturvaajat ovat syyllistyneet paikallisten tyttöjen ja naisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Heitä ei ole kuitenkaan koskaan asetettu vastuuseen Somaliassa tekemistään siviiliväestöön kohdistuvista väkivallanteoista. Seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja erityisesti raiskauksesta on tullut Somaliassa rankaisematon vallan väline, jota eri tahot käyttävät eri tarkoituksiin. Yhteisöissä, joissa sukupuolten välisiä seksuaalisia suhteita kontrolloidaan tiukasti, voidaan raiskattu nainen leimata ja sulkea yhteisöstä ulos. Hänet saatetaan määrätä naimisiin raiskaajansa kanssa. Naisilla ei ole tahoa, jonka puoleen he voisivat kääntyä saadakseen oikeutta, apua ja turvaa.

8 UN-INSTRAW 2008a, 1-2

”Konfliktista johtuen meistä [naisista] tuli raiskauksen uhreja. Esimerkiksi kun menen hakemaan vettä vesipisteeltä, menen aina ryhmässä muiden kanssa, muutoin voisin tulla raiskatuksi. Meillä ei ole myöskään vessoja. Vessahädän yllättäessä joudumme kävelemään pitkän matkan, jonka varrella voimme joutua hankaluuksiin ja raiskatuiksi.” (Shugri)

”Pakolaisleireillä raiskaus on todella yleistä. Tytöt kokevat seksuaalista häirintää leireillä jopa poliisin toimesta, eivätkä he voi valittaa tästä julkisesti koska siinä tapauksessa he eivät pääse naimisiin.” (Muumino)

”Tiedätkö, tässä yhteisössä, jos nainen tulee raiskatuksi ja saa lapsen, hänen täytyy perinteen mukaan mennä naimisiin raiskaajan kanssa. Tästä päättävät perinteiset johtajat eikä naisilla ole tuolloin sananvaltaa.” (Saado)

”Minun oli paettava Baldwynin kaupungista, sillä siellä ahdisteltiin, pahoinpideltiin ja raiskattiin tyttöjä. Myös omaisuutta varastettiin ja meitä kiristettiin.” (Rahmo)

Runsaslukuinen yleisö oli seuraamassa Shiffa ry:n tukemaa yhteisöteatterikurssin näytelmää Hargeisassa heinäkuussa 2012.

Eri arvioiden mukaan 90–99 % Somaliassa asuvista naisista on ympärileikattu⁹. Tapa on säilynyt konfliktin läpi ja saanut uusia muotoja raiskaustapausten yhteydessä. Ympärileikkaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla ulkoiset synnytyselimet poistetaan muista kuin lääketieteellisistä syistä. Toisin kuin usein uskotaan, ympärileikkauksen syyt eivät ole uskonnollisia vaan kulttuurisia. Ympärileikkauksella pyritään siihen, että tyttö säilyttää neitsyytensä avioliittoon asti. Tapa liittyy perinteisiin käsitykseen tyttöjen ja naisten kunniallisuudesta ja puhtaudesta. Asenteet ja käsitykset ympärileikkauksesta vaihtelevat kaupungin ja maaseudun välillä. Maaseudulla ympärileikkaus on yleisempää ja olosuhteet saattavat olla huonot; välineinä saatetaan käyttää veistä, partaterää tai lasinpalaa. Jos ympärileikattu tyttö raiskataan, saatetaan ympärileikkaus suorittaa uudelleen siinä uskossa, että se parantaa tytön naimamahdollisuuksia. Ympärileikkauksesta seuraa vakavia terveyshaittoja ja toimenpide saattaa jättää elinikäisiä traumoja. YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevä CEDAW-komitea pitää naisten ympärileikkausta ”Naisten kaikkinaisen syrjinnän estämistä” koskevan YK:n kansainvälisen sopimuksen vastaisena. Ympärileikkaus määritellään sopimuksessa naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi, jolla poljetaan tyttöjen ruumiillista itsemääräämisoikeutta. Somalia ei ole ratifioinut naisten syrjinnän estämistä käsittelevää YK:n sopimusta, mutta sen uudessa, elokuussa 2012 voimaantulleessa perustuslaissa kielletään ympärileikkauksen vahingollisin muoto.

”Naisia on kidutettu, hakattu, raiskattu ja heidän sukuelimensä on silvottu. Heidän tilanteensa on huonontunut [konfliktin aikana] kaikissa suhteissa.” (Haawo)

”Me [naiset] joudumme läpikäymään ympärileikkauksesta johtuvat vakavat sosiaaliset, ruumiilliset ja psykologiset seuraamukset.” (Maryan)

9 UN-INSTRAW 2008a, 1-2; UN-INSTRAW 2008b; UNESCO 2003; UNICEF

OSA 3: Tyttöjen ja naisten osallistuminen

*”Kehottaa kaikkia jäsenvaltioita varmistamaan naisten kasvavan edustuksen päätöksenteon kaikilla tasoilla sekä mekanismeissa konfliktien estämiseksi, hallinnoimiseksi ja ratkaisemiseksi”
(Päätöslauselma 1325)*

PÄÄTÖSLAUSELMA 1325 tunnustaa naisilla olevan tärkeä rooli konfliktin estämisessä, hallinnoimisessa, ratkaisemisessa ja jälleenrakennuksessa. Naisilla on paljon kokemusta ja tietoa konfliktin vaikutuksista paikallisväestöön sekä sen ratkaisumahdollisuuksista. Naisten osallisuus voi merkittäväällä tavalla ylläpitää ja edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Päätöslauselma kehottaa kaikkia jäsenvaltioita varmistamaan naisten kasvavan edustuksen päätöksenteon kaikilla tasoilla erityisesti konflikteihin ja rauhantööhön liittyen. YK:n tulisi nimittää lisää naisedustajia ja laajentaa naisten roolia kenttäoperaatioissaan. Sukupuolinäkökulmaa soveltaessaan rauhansopimusten osapuolten tulisi kuulla ja osallistaa paikallisten naisten rauhanaloitteita sekä paikallisia ja kansainvälisiä naisten ryhmiä.

Somalian konfliktista johtuen perinteiset sukupuoliroolit ovat kokeneet radikaaleja muutoksia. Yleinen sekasorto, keskushallinnon heikkous, taistelut ja pakolaisuus ovat asettaneet miehille ja naisille uusia tehtäviä, rooleja ja haasteita. Miesten lähdettyä vapaaehtoisesti tai pakotettuina sotimaan, on naisten ollut pakko hoitaa useita sellaisia toimia, jotka aikaisemmin kuuluivat miehille. Yhä useamman perheen päänä toimii nainen ja naiset ovat vastuussa elinkeinonharjoittamisesta. Uudet tehtävät ovat rohkaisseet naisia toiminaan ja tekemään heidän omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Monet kokevat, että sekasorron keskellä naiset ovat pystyneet tuomaan rauhaa ja vakautta paikallisesti pitämällä perheensä ja yhteisönsä leivässä.

Toisaalta naiset ovat myös ylläpitäneet ja mahdollistaneet vihollisuuksia esimerkiksi keräämällä varoja eri sotilaallisille ryhmittymille sekä huolehtimalla sotilaiden ruoka- ja terveydenhuollosta. Naiset ovat myös rohkaisseet miespuolisia perheenjäseniä liittymään taisteluihin. Joskus tytöt ja naiset ovat itse ottaneet osaa taisteluihin joko vapaaehtoisesti tai pakotettuina.

”Naiset ovat tehneet paljon rauhan ja vakauden eteen. He ovat ottaneet perheissä perinteisen isän roolin harjoittaessaan liiketoimintaa ja ansaitessaan elantoa perheelle. Toisaalta nämä toimet ovat pitäneet meidät niin kiireisinä, ettemme ole ehtineet ajatella rauhantyötä. Monet naiset kuitenkin ovat olleet mukana rauhan ja kehitystyön ohjelmissa ja niiden kehittämisessä.” (Asho)

”Kun miehet ovat lähteneet sotimaan, ovat naiset alkaneet tehdä sellaisia töitä sodan aikana, mitä he eivät ole tehneet aikaisemmin.” (Daahiro)

”Perinteiset sukupuoliroolit muuttuivat dramaattisesti konfliktin aikana. Naiset tukivat sotatoimia esimerkiksi toimimalla sairaanhoitajina taisteluissa. Tämä oli aikaisemmin miesten työtä. Jotkut naiset jopa pukeutuivat sotilaiksi ja ottivat osaa taisteluihin. Naispuoliset vakoojat ovat pelottomuudellaan lyöneet laudalta miesvakoojat.” (Nuuro)

Naisten uudet roolit ovat avanneet mahdollisuuksia entistä aktiivisempaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Naiset ovat onnistuneet laajentamaan vaikutusvaltaansa kodin ja elinkeinon ulkopuolelle aina rauhan- ja valtionrakennuksen prosesseihin. Somalialaiset naiset ovat perustaneet useita järjestöjä ja ryhmiä, joiden työ keskittyy rauhanrakentamiseen, naisten oikeuksiin, seksuaaliterveyteen ja työllistymiskoulutuksiin. Monet järjestöt ovat vastanneet tyttöjen koulunkäynnin järjestämisestä tilanteissa, joissa tyttöjen koulutus ei ole syystä tai toisesta muutoin ollut mahdollista. Valtion ollessa kykenemätön tarjoamaan kansalaisilleen peruspalveluita, ovat monet kääntyneet naisjärjestöjen puoleen terveydenhoidon, koulunkäynnin ja ammatillisen koulutuksen tarpeessa. Pakolaisleirien vaikeissa olosuhteissa naiset ovat muodostaneet paikallisten viranomaisten tuella naapurustovartioita, jotka pyrkivät kollektiivisesti turvaamaan pakolaisleirien asukkaiden jokapäiväistä elämää. Naiset vuorottelevat vartiopaikalla ja kiertävät talosta taloon varmistaakseen, että kaikki on hyvin.

”Naiset ovat rakentaneet rauhaarakastavia yhteisöjä Somaliassa, keränneet rahaa rauhanaloitteisiin ja lisänneet maaseudun ihmisten tietoisuutta rauhantyöstä. Olemme käyttäneet työssämme myös mediaa. Olemme tehneet paljon ja haluamme tehdä vielä lisää rauhan rakentamiseksi.” (Faduma)

”Naiset voivat järjestää avoimia yhteisötapaamisia, joissa draaman ja teatterin menetelmin käsitellään rauhanrakennukseen liittyviä asioita. Nämä tapaamiset voidaan tallentaa ja esittää paikallis-tv:ssä tai katsoa kännykästä, sillä jokaisella somalialaisella on kännykkä.” (Maano)

”Naiset jopa myivät kultansa ja lahjoittivat rahaa rauhanaloitteisiin mutta se ei ratkaissut ongelmaa. Olen itse tehnyt paljon ja olen yhä mukana rauhanaloitteissa ja vapaaehtoistyössä omassa yhteisössäni.” (Jimco)

”Olen tehnyt hyviä tekoja muiden puolesta, yrittänyt estää tappamisia ja muuta harmia läheisilleni ja nyt olen mukana rauhantyössä pakolaisleirillä.” (Rahmo)

Naiset kuuluvat avioliittojen kautta usein kahteen eri klaaniin. Tyttö syntyy isänsä klaaniin, mutta avioituttuaan liittyy aviomiehensä klaaniin, säilyttäen kuitenkin sidoksensa alkuperäiseen klaaniyhteisöönsä. Klaanijäsenyyksien kautta naiset rakentavat laajoja verkostoja, nauttivat useamman klaanin kunnioitusta ja pystyvät sovitteluun klaanien välisiä ristiriitoja. Naisten sanotaankin olevan luonnollisia rauhanvälittäjiä, jotka äiteinä, siskoina ja aviopuolisoina saavat viholliset keskusteluyhteyteen ja saman pöydän ääreen neuvottelemaan.

”Mielestäni naiset voivat olla isossa roolissa Somalian rauhan- ja jälleenrakennustyössä. Naiset ovat somalialaisen yhteiskunnan selkäranka olemalla äitejä, vaimoja ja siskoja. Naiset voivat rakentaa dialogia ja keskustelua miesten kanssa ja saavat vihollisryhmät yhteen saman pöydän ääreen.” (Batulo)

”Somalian yhteiskunta perustuu klaaneihin ja somalialaisina naisina meillä on yhteyksiä eri klaaneihin. Synnymme tiettyyn klaaniin mutta naimisiin mennessä saamme uuden klaanin ja täten molemmat klaanit kunnioittavat toisiaan meidän naisten takia.” (Daahiro)

”Kun kaksi klaania taistelee toisia vastaan, niiden väliset avioliitot toimivat rauhan työkaluina.” (Xamdi)

Shiffa ry:n Terveyttä ja hyvinvointia -ohjelma-sarjan palaveri ennen kuvausten alkamista Hargeisassa heinäkuussa 2012.

Naisilla on merkitystä!

Naisten kokemukset ja puheenvuorot aseellisen konfliktin vaikutuksista, sukupuoliroolien muutoksesta, uusista osallistumisen muodoista ja väkivallasta kuvailevat millaista arkinen elämä on aseellisen konfliktin keskellä. Naisten arjen elämismaailma on moninainen ja siihen liittyy paljon hiljaista tietoa. Naisten kertomuksissa korostuu heidän rooliensa kirjo ja moninaisuus. Tämä osaltaan rikkoo stereotyyppistä käsitystä naisista pelkkinä uhreina tai puhtoisina rauhankyyhkysinä. Naisilla, kuten miehillä, on useita tehtäviä ja rooleja, joista heidän tulee suoriutua konfliktin myötä muuttuneessa sosiaalisessa ympäristössä. He tekevät kotitöitä, kouluttautuvat, elättävät perheitään, kohtaavat väkivaltaa, ovat mukana rauhantyössä, vakoilevat ja sotivat, pakenevat, menevät naimisiin.

On tärkeää ymmärtää, miten tytöt ja naiset kokevat konfliktit ja niiden lieveilmiöt, jotta voidaan hahmottaa, mitä konflikteissa oikeasti tapahtuu. Dynamiikan ja mekanismien ymmärtäminen on ensisijaista konfliktien ehkäisy- ja ratkaisupyrkimyksissä. Rauha ei voi olla kestävää jos sen rakentamisprosessissa ei huomioida sukupuolinäkökulmaa eikä molempien sukupuolten erityistarpeita ja asemaa. Naiset ovat itse parhaita asiantuntijoita kertomaan omista kokemuksistaan ja kestävän rauhantilan edellytyksistä. Tyttöjen ja naisten tulee olla osallisina heidän omaa tulevaisuuttaan koskevassa päätöksenteossa.

WILPF työskentelee naisten osallistumismahdollisuuksien ja oikeuksien parantamiseksi maailmanlaajuisesti. Tällä hetkellä järjestöllä ei ole osastoa Somaliassa, mutta Suomen ja Iso-Britannian osastot tekevät tiivistä yhteistyötä somalialaisten naisten kanssa. WILPFin Suomen osaston puheenjohtaja Marianne Laxén huomauttaa, että työ Somalian naisten tukemiseksi on vasta aloitettu: ”Tiivis yhteistyö ja vuoropuhelu somalialaisten ja suomalaisten naisten välillä on ensisijaista myös tulevaisuudessa. Me jatkamme työtämme somalialaisten naisten kanssa naisten oikeuksien ja aseman parantamiseksi Somaliassa”.

*Kuvausryhmä menossa
kuvaamaan Shiffa ry:n
Terveyttä ja hyvinvointia
-ohjelman sarjan pilotti-
jaksoa nimeltä Ensiapu.*

LÄHTEET

Dini, Shukria 2010. *Peace Building Efforts by Somali Women*. Journal of International Peace Operations. Vol 5, No 4, January-February 2010.

Essak, Batulo; Sailo, Riikka; Ilahe, Kati 2012. *Say no to FGM. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus*. African Care ry.

Heaton, Laura 2010. *Defying Risks and Extremist Agenda, Somali Women Create Peace Movement. Enough!*

<http://www.enoughproject.org/blogs/defying-risks-and-extremist-agenda-somali-women-create-peace-movement> (11.7.2012)

Human Rights Watch 2010. *Somalia – Harsh war, harsh peace*.

<http://www.hrw.org/reports/2010/04/13/harsh-war-harsh-peace> (5.7.2012)

International Crisis Group 2012. *Somalia Conflict History*.

<http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/key-issues/research-resources/conflict-histories/somalia.aspx> (2.7.2012)

International Organization for Migration 2012. *Somalia*.

<http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/africa-and-middle-east/east-africa/somalia> (15.7.2012)

Peace Women 2012. *National Implementation*.

<http://www.peacewomen.org/naps/>

Sisäasiainministeriö 2011. *Maahanmuuton vuosikatsaus 2011*.

http://www.migri.fi/download/34214_maahanmuutto_2011_tilastokatsaus.pdf (7.7.2012)

Somalia Report 2011. *Profile: Dr Halima Ismail Ibrahim and IIDA. A Women's Organisation Empowers Women, Improves Lives Despite War*.

<http://www.somaliareport.com/index.php/post/205> (7.7.2012)

Suomen 1325- verkosto. *YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325*.

<http://www.1325.fi/fi/1325paatoslauselma> (1.7.2012)

Suomen YK-liitto 2012. *Naiset rauhantyössä – päätöslauselma 1325*.

http://www.ykliitto.fi/sovittelu/teemat/naiset_rauhantyossa (5.7.2012)

UNDP 2009. *Somalia's Missing Million: The Somali Diaspora and Its Role in Development*.

UNESCO 2003. *Women and Peace in Africa: Case Studies on Traditional Conflict Resolution Practices*.

UNICEF. *Eradication of Female Genital Mutilation in Somalia*.

http://www.unicef.org/somalia/SOM_FGM_Advocacy_Paper.pdf (6.7.2012)

UN-INSTRAW (The International Research and Training Institute for the Advancement of Women) 2008a. *Escaping Violence: The Security Situation of Somali Women and Girls*.

UN-INSTRAW (The International Research and Training Institute for the Advancement of Women) 2008b. *Women, Peace and Security in Somalia: Implementation of UN Security Council Resolution 1325*.

LISÄTIETOA

SOMALIAN ASEELLISESTA KONFLIKTISTA JA NAISTEN ASEMASTA:

Human Rights Watch. Somalia: <http://www.hrw.org/africa/somalia>

WILPF Peace Women. Somalia: http://peacewomen.org/countries_and_regions/africa/east-africa/somalia

UN Political Office for Somalia (UNPOS): <http://unpos.unmissions.org/Default.aspx?tabid=9705&language=en-US>

UN – INSTRAW 2008. *Women, Peace and Security in Somalia: Implementation of UN Security Council Resolution 1325*

International Crisis Group. Somalia Conflict History: <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/key-issues/research-resources/conflict-histories/somalia.aspx>

YK:N PÄÄTÖSLAUSELMA 1325:STA:

WILPF Peace Women: <http://www.peacewomen.org/>

Suomen 1325-verkosto: www.1325.fi

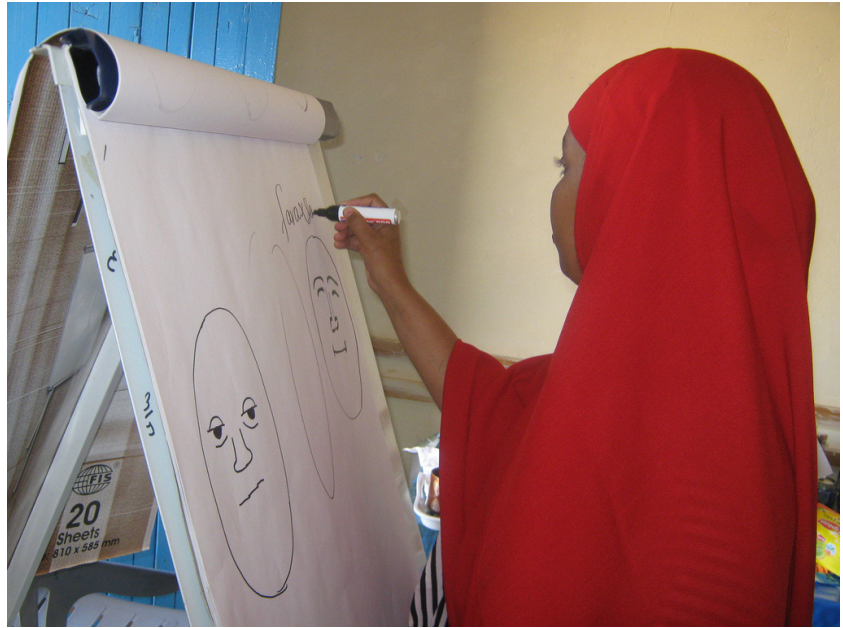
Suomen YK-liitto: www.ykliitto.fi

Suomen UN Women: www.unwomen.fi

YMPÄRILEIKKAUKSESTA:

Essak, Sailo & Illahe 2012. *Say no to FGM. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus.* African Care ry.

*Tunnetilojen ilmaisu-
harjoituksia piirroksin
vuonna 2009 Shiffa ry:n
tukemalla sarjakuva-
kurssilla.*

Haweenka keskittyy somalialaisten naisten kokemuksiin ja ajatuksiin heidän kotimaansa aseellisesta konfliktista ja sen ratkaisuyrityksistä. Naisten kokemuksiin julkaisussa viitoittaa tietä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus”.

ISBN 978-952-67816-0-0 (nid.)
ISBN 978-952-67816-1-7 (PDF)